

نقدی بر لایحه الحاق و اصلاح موادی از قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ ویرایش اول ۲۸ دی ماه ۱۳۹۹

در ماده ۲ مالکیت بهره برداران بر منابع آب زیرزمینی که با هزینه شخصی و اجازه دولت ایجاد نموده‌اند حذف می‌گردد. این امر خلاف حقوق مدنی و مالکیت این افراد است چراکه برابر فتاوی مراجع بزرگ. آقایان صافی‌گلپایگانی مکارم‌شیرازی و دیگر مراجع. حسب استفتاء به عمل آمده همگی با این مضمون اعلام نموده‌اند: آب چاه و چشمه و قنات که با حفاری جاری شده است نه خود به خود ملک حافر است. مضافاً به اینکه در ماده ۱۶۰ قانون مدنی به صراحت اعلام شده است هر کس در زمین مالکیتی خود یا مباح به قصد تملک اقدام به حفر چاه و قنات نماید تا به آب برسد مالک آن می‌شود؛ بنابراین چاه‌های بخش کشاورزی را که در اراضی شخصی با اجازه دولت حفر و بهره‌برداری شده است در شمول اصل ۴۵ قانون اساسی و جزء انفال قرار دهند با اصل مالکیت تعارض دارد؛ بنابراین اموال شخصی مردم را جزو انفال معرفی کردن با روح قوانین به خصوص اصل ۴۵ قانون اساسی و سایر اصول دیگر و همچنین موادی از قانون مدنی که مالکیت را محترم شمرده و از تعرض مصون می‌داند منافات دارد؛ بنابراین در این ماده باید حقوق شخصی افراد از منابع زیرزمینی استثناء شود.

ماده ۴ در این ماده حذف ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی با هدف تنزل جایگاه قانونی شورای عالی آب و ایجاد مرجع قانونگذاری برای وزارت نیرو مورد نظر است. به این صورت که در ماده ۱۰ تصمیمات شورای عالی آب بعد از تصویب هیئت وزیران و کمیسیون مذکور در اصل ۱۳۸ قانون اساسی اجرایی می‌گردد. در حالی که در ماده ۴ این لایحه آمده است که مصوبات این شورا با دو سوم اعضا ارزش مصوبه کمیسیون مذکور در اصل ۱۳۸ قانون اساسی را دارد. ترکیب کمیسیون ماده ۴ به شکلی است که همیشه وزارت نیرو می‌تواند دو سوم آرا را کسب کند این کمیسیون قادر است هر تصمیمی را در جهات مختلف نسبت به منابع آبی و مصرف‌کنندگان اخذ نموده و به آن وجاهت قانونی دهد.

ماده ۵ / تبصره ۱ این ماده... در این تبصره وزارت نیرو برای خود این حق را ایجاد می‌کند که هر زمان خواست به هر نحو تعاریف جدیدی از مصرف آب قابل برنامه ریزی تعدیل و سایر ابزارهای ایدایی برای مصرف کننده بخش کشاورزی ارائه و اجرایی نماید. پیشنهاد حذف این تبصره

بند ض از ماده پنج. ظرفیت آبی

تعیین حجم آب زیرزمینی قابل بهره برداری که به صورت سالانه و بر اساس تعادل عوامل تغذیه و تخلیه کنندگان آبخوان توسط وزارت نیرو تعیین می‌گردد. ظرفیت آبی است بنابراین حکم دست وزارت نیرو هر ساله در تعطیل و ایجاد محدودیت مصرف باز است. مگر آنکه در ادامه این بند تصریح شود که مفاد این بند نسبت به تقاضای جدید بهره‌برداری از منابع زیر زمینی می‌باشد.

ماده ۱۷ تبصره ۱

وزارت نیرو می‌تواند با توجه به شرایط آبی حوضه آبریز نسبت به کاهش سقف برداشت سالانه و یا مقدار آب مندرج در پروانه‌ها اقدام نماید. نظر به اینکه تعیین شرایط آبی با خود وزارت نیرو است لیکن هر زمان بخواهد به این بهانه اقدام به تعدیل حجم آب مصرف‌کننده کشاورزی می‌نماید لکن باید این تبصره حذف شود. بی‌شک مفاد این تبصره با تمدید پروانه‌های بهره برداری هر سه سال یکبار در تعارض است.

ماده ۱۸ تبصره ۱

بر اساس این حکم وزارت نیرو می‌تواند در هر منطقه‌ای که ممنوع اعلام می‌کند بدون هیچ گونه ملاحظه و غبن بهره بردار و ذینفع اقدام به کاهش میزان بهره برداری چاه‌های مجاز نموده و یا آب را جیره بندی بنماید. این امر کاملاً امنیت تولید و سرمایه‌گذاری را مخدوش می‌نماید در صورت تصویب حتماً باید قید موقت و جبران خسارت بهره‌برداران برابر نظر کارشناس رسمی دادگستری را مطابق محدودیتی ایجاد تأمین نمایند مد نظر قرار گیرد.

ماده ۲۱ در این ماده به وزارت نیرو اجازه دارد به بهانه مازاد آب دهی چاه نسبت به سطح مجاز برداشت اقدام به لغو پروانه نماید. همانطور که گفته شد در موارد قبلی اختیارات نامحدودی وزارت نیرو برای تعدیل ناحساب دارد لیکن جبراً تعدیل و قلمرو مآبانه پروانه را لغو و اصلاح می‌کند. مفاد این ماده باید به نحوی باشد که حجم اولیه پروانه‌های بهره‌برداری ثابت بماند و اساساً وزارت نیرو موظف به صیانت نظارت و جلوگیری از مصرف آب مازاد پروانه است پس اگر وظیفه‌اش را درست انجام

دهد آب به نفع آبخوان خودبه خود می‌ماند و نیازی به لغو پروانه نیست. نظر به این که ذات وزارت نیرو در صیانت از منابع آبی است و جلوگیری از برداشت‌های غیر متعارف لیکن ماده ۲۱ باید حذف کرد.

ماده 23- در ماده ۲۳ این لایحه باید بعد از نصب کنتور عبارت وسایر وسایل اندازه گیری با تأیید وزارت نیرو حذف شود.

ماده ۳۲ تبصره ۱

در مفاد تبصره یک بعد از عبارت مقدار مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی باید عبارت با احتساب راندمان آبیاری لحاظ شود. مثلاً اگر نیاز خالص آبی گندم ۵۰۰۰ متر مکعب در هکتار باشد و راندمان آبیاری ۳۵ درصد بدیهی است باید ۱۵ هزار متر مکعب آب برای هر هکتار در نظر گرفته شود تا با راندمان ۳۵ درصد ۵۰۰۰ متر مکعب نیاز خالص آن محصول تأمین گردد.

ماده 42 تبصره 2

در این پیش نویس وزارت نیرو برای مصرف آب کشاورزی طبق شرایطی تعرفه تعیین نموده است و در این قانون متذکر می‌شود چنانچه دولت تخفیف دهد باید اختلاف تعرفه تعیین شده با اخذ شده را بپردازد؛ اما در متن تبصره 2 ماده ۴۲ می‌گویند چنانچه آب با هزینه شخصی استحصال شود. هزینه آن از تعرفه کسر می‌گردد. اولاً آب کشاورزی برابر ماده ۳ قانون تأمین منابع مالی برای جبران خسارت ناشی از خشکسالی و یا سرمازدگی مصوب سال ۸۳. مجلس شورای اسلامی مشمول تعرفه نیست. ثانیاً این تبصره باید این‌گونه تنظیم شود در مواردی که استحصال آب توسط بهره‌برداران انجام می‌پذیرد مشمول پرداخت تعرفه نمی‌گردد.

ماده ۴۵ شامل بند الف با یک تبصره و 10 بند ب با پنج بند. بند ج با ۲ بند و ۱۶ تبصره مربوط به کیفر و مجازات تولیدکنندگان در این کشور است. در حالیکه استفاده از منابع آبی موجود برابر قانون است چاه‌های غیر قانونی هم تعیین تکلیف شده است در آینده هم متولیان آب که دایگان مهربانتر از مادر برای آب کشور هستند نمی‌گذارند تخلف صورت بگیرد پس ردیف کردن مفاد بعضی از مواد قانون مجازات اسلامی در ماده ۴۵ به چه منظور است. قطعاً برای پیشبرد اهداف غیرمسئولانه پیش گفته شده می‌باشد پیشنهاد حذف مفاد این ماده و جایگزینی همان ماده ۴۵ قانون توزیع عادلانه آب مورد نظر است.

ماده ۴۹ تبصره ۲

اخذ هزینه‌های دادرسی بر مبنای پنج درصد ارزش اقتصادی آب در هر منطقه تعیین شده است. جای تعجب است که بهره‌بردار در مقابل جفا و ظلم وزارت نیرو می‌خواهد احقاق حق کند و طرف دعوا هم خود اوست و وزارت نیرو تعیین کرده است که باید ۵ درصد هزینه دادرسی دهد. این هزینه معادل هزینه دادرسی در دیوان عالی کشور است قیاس کمیسیون به رسیدگی به اختلافات ناشی از اجرای قانون توزیع با دیوان عالی کشور منصفانه نیست. دادرسی در این کمیسیون باید رایگان باشد و اخذ 5 درصد هزینه بر مبنای ارزش اقتصادی آب برای حق جلسه اعضای کمیسیون حذف گردد.

آنچه عرض کردم. برداشتم از پیش‌نویس اصلاح قانون توزیع عادلانه آب بود از دوستان و صاحب نظران استدعا دارم با دقت بیشتر و اجتهاد و حذاقت خود نکات مبهم و ظالمانه این پیش نویس را استنتاج نمایند

در پایان ناگزیرم چند نکته را تذکر ده م.

اول اینکه وزارت نیرو با داشتن اختیارات تام و تمام و دهها آیین نامه و دستورالعمل و قوانین روشن در صیانت از منابع آب کشور کاملاً عقیم و درمانده بوده است تغییر قانون و اصلاح و خشن کردن مفاد آن را به جایی نمی‌برد اگر آقایان دلسوز بودند جلوی تصویب قانون تعیین تکلیف را می‌گرفتند، در مناطق ممنوعه به عنوان متولیان و کارشناسان حوزه آب اجازه بهره برداری بی حساب و کتاب رابه صنعت نمی‌دادند. در راستای انجام وظیفه قانونی حفظ تعادل بیلان کیفی و کمی آب برای اخذ اعتبارات و فعال کردن نهادمسئول در وزارت جهاد کشاورزی به منظور اخذ اعتبارات لازم برای آبخیزداری به جهت صیانت از آب و تقویت آبخوانهای کشور اقدام می‌نمودند.

دوم اینکه وزارت جهاد کشاورزی به جای نوشتن قانون توزیع عادلانه آب اقدام به نقد پیش نویس های ظالمانه قانون آب توسط وزارت نیرو ننماید. حتماً و قطعاً معاونت حقوقی و مجلس وزارت جهاد کشاورزی این توانایی را دارد. فقط باید بعضی از مصلحت اندیشی ها را کنار گذاشت.

نکته آخر سکوت آقای دکتر کلانتری است. تقریباً بخش زیادی از سیستم‌های بهره برداری کشاورزی و توسعه استفاده از منابع آب زیرزمینی و آگذاری زمین عمدتاً در زمان وزارت ایشان رخ داده است. جناب دکتر کلانتری در دولت احمدی‌نژاد وزارت نیرو را خائن و متجاوز معرفی می‌کرد و ما را به اعتراض علیه آنها تشویق می‌نمود اما در دولت یازدهم و دوازدهم آقای چیت‌چیان را پیامبر اولوالعزم و اردکانیان را ناجی این سرزمین خشک و خسارت دیده می‌داند. در طول دولت‌های 11 و 12 که ایشان در دایره دولت قرار گرفت اینجانب حتی یک کلمه در گفتگوهای رسمی از خانه کشاورز از ایشان نشنیدم.

همراهی و همفکری مطلق ایشان با تیم آب وزارت نیرو و مدیران این وزارت را انچنان گستاخ نموده که علیه کشاورزان که همه امیدشان آب و زمین است یاسای چنگیز خان تدوین می‌نمایند. جناب دکتر کلانتری مصیبت آب را به گردن کشاورزان می‌اندازد و پیشنهاد تعطیلی بخش زیادی از کشاورزی را دارد.

آقای دکتر کلانتری با شرایط ایران باید کشاورز را از جمیع جهات قضاوت کند نه کشورهایی که مدیران کار آمد دارند.

آقای دکتر کلانتری بداند که همین کشاورزان درمانده ایشان را با نام خانه کشاورز بعنوان خط درشت در عرصه سیاسی کشور که خیلی خودیهای قدر قدرت خانه نشینند حفظ کرده است.

امیدوارم زحمت دوستان در تدوین نظرات خالصانه و عالمانه در رد مظالم توسط آقای دکتر کلانتری وتو نشود.

محمد حسین حلاجیان استان سمنان